

*Ana Vuljanić
Dragana Tišma*

GLUHI OLIMPIJSKI DUH

1. UVOD

Do prije dvije godine sam bila samo promatrač, no nikako se ne može reći pasivni promatrač, jer sam sa strašću, divljenjem te međusobnim dijeljenjem sportaševe sreće, ponosa, tuge i razočarenja pratila sva sportska događanja od početne ceremonije otvaranja do samog zatvaranja svečanosti Olimpijskih igara. Već pri samom gledanju prijenosa otvaranja uvijek me je pratio jedan poseban osjećaj, koji je u meni stvarao toplinu i duh povezanosti sa sportašima i ostalim sudionicima Igara. Osjećala sam da mi kroz cijelo tijelo prolaze trnci te sam tada shvatila da u meni živi jedan posebni duh. To je olimpijski duh koji u sebi nosi ideju zajedništva, prijateljstva, solidarnosti, razumijevanja, mira, dobrote, mladosti i nade. To je i duh sporta, kulture i obrazovanja u cjelini.

Pretprošle sam godine imala veliku čast biti dio svjetske mladeži koja je sudjelovala na Međunarodnom olimpijskom simpoziju za mlade Međunarodne olimpijske akademije, stoga sam tom prilikom došla na samo izvorišno mjesto ideje olimpizma, u grčku Olimpiju. Prošle godine sam bila sudionik na 22. olimpijskim igrama gluhih u Sofiji, u natjecateljskom dijelu plivanja. Navedena iskustva su mi umnogome potvrdila postojanje olimpijskog duha, kako u meni, tako i širom svijeta. (*Ana Vuljanić*)

Autorice su u svojem dosadašnjem sportskom, akademskom i organizacijskom djelovanju uočile čest problem nepoznavanja činjenice o postojanju sporta gluhih uopće i sportske manifestacije pod nazivom Olimpijske igre gluhih. Stoga smo odlučile da se obratimo svima onima koji su u dodiru s djecom s oštećenjem sluha, odnosno kineziolozima, trenerima, učiteljima, liječnicima, roditeljima i ostalima te da im pružimo neke osnovne informacije o sportu gluhih u svijetu i Hrvatskoj.

Zanemarimo na trenutak sve negativnosti koje mogu ići uz sport, odnosno komercijalizaciju, profesionalizaciju, doping, menadžere, sportske kladionice, politiku i ostalo te dopustimo mogućnost da našoj djeci i mladeži s oštećenjem sluha osiguramo priliku da jednog dana i oni čuju – čuju priču olimpijskog duha.

2. SPORT GLUHIH U SVIJETU

2.1. Povijest sporta gluhih u svijetu

Međunarodni olimpijski sport odnosi se na Olimpijske igre (Olympic Games) i natjecanja za osobe s invaliditetom, odnosno na Paraolimpijske igre (Paralympic Games), Olimpijske igre gluhih (Deaflympics) i Specijalnu olimpijadu (Special Olympics).

Prve igre u svijetu za osobe s bilo kojim vrstom invaliditeta bile su 1. međunarodne igre gluhih (International Silent Games), kasnije nazvane Olimpijske igre gluhih, a održane su od 10. do 17. kolovoza 1924. godine u Parizu. Sudjelovalo je 148 sportaša iz 9 europskih zemalja, a natjecanje se održalo u 5 sportskih disciplina (atletika, biciklizam, nogomet, streljaštvo i plivanje). Igre su bile zamisao Eugènea Rubens-Alcaisa, gluhog predsjednika Francuskog sportskog saveza gluhih. Tada je na jednom sastanku dogovoreno da se ustanovi međunarodna krovna organizacija za sport gluhih, pod nazivom Međunarodni odbor za šport gluhih (International Committee of Silent Sport – CISS).

Prva neeuropska članica CISS-a su bile Sjedinjene Američke Države, koje su se priključile 1935. godine na 4. međunarodnim igrama gluhih u Londonu. Prve Zimske međunarodne igre gluhih održale su se od 26. do 30. siječnja 1949. godine u Seefeldu, a prisustvovalo je 5 zemalja s ukupno 33 natjecatelja.

Međunarodni je olimpijski odbor (International Olympic Committee – IOC) 13. 6. 1955. godine priznao CISS kao „Međunarodnu organizaciju s olimpijskim statusom“, odnosno otada su Međunarodne igre gluhih prihvaćene i priznate kao samostalne. Prvi puta su se Međunarodne igre gluhih održale izvan Europe u Washingtonu D.C. 1965. godine, a 1967. godine su preimenovane u Svjetske igre gluhih (Deaf World Games), da se naglasi važnost njihove svjetske prirode. Prvi puta su pod tim imenom održane 11. svjetske igre gluhih u Beogradu 1969. godine.

CISS je bio član Međunarodnog paraolimpijskog odbora (International Paralympic Committee – IPC) od 1986. do 1995. godine, a odvojenje je službeno potvrđeno 15. 10. 2002. godine od strane IOC-a i IPC-a na zajedničkom sastanku s CISS-om.

IOC je 16. svibnja 2001. godine odobrio zahtjev za preimenovanje Svjetskih igara gluhih u Olimpijske igre gluhih. Ime je promijenjeno radi prestiža i izjednačavanja s Olimpijskim i Paraolimpijskim igrama. A 2003. godine u Sundsvallu je i CISS promijenio svoje ime u Međunarodni olimpijski odbor gluhih (International Committee of Sports for the Deaf – ICSD). Razlog promjene je da se CISS/ICSD-u da više prestiža koji bi dobio izjednačavanjem s IOC-em i IPC-em.

Dvije krovne organizacije sporta osoba s invaliditetom (ICSD i IPC) su 30. 11. 2004. godine u Washingtonu potpisale partnerski sporazum kojim se izjednačavaju u svim segmentima (aktivnosti, financiranje, organizacija sportskih događaja i ostalo).

2.2. Organizacija sporta gluhih u svijetu

Sudjelovanje na Olimpijskim igrama gluhih ograničeno je na sportaše koji su **gluhi** (minimalno oštećenje od 55 dB na boljem uhu, na prosjeku govornih frekvencija od 500, 1000 i 2000 Hz), koji su **državljeni zemlje članice ICSD-a** i tijekom bilo kojeg natjecanja **ne smiju nositi nikakvo slušno pomagalo ili vanjski dio umjetne pužnice**.

U svim sportovima gluhi se natječu prema pravilima „zdravog“ sporta i nisu im potrebne nikakve prilagodbe ni kvalifikacije jer su svi ista kategorija oštećenja (gluhi).

Olimpijske igre gluhih razlikuju se od svih ostalih igara priznatih od IOC-a činjenicom da su organizirane i vođene isključivo pripadnicima zajednice kojoj služe, odnosno samo gluhi ljudi mogu biti članovi odbora i izvršnog tijela ICSD-a.

Sjedište ICSD-a je u Fredericku, u američkoj saveznoj državi Maryland, a dosad je funkciju predsjednika obnašalo samo 8 osoba. Sadašnji je predsjednik Rus dr. Valery Nikititch Rukhledev, šesterostruki olimpijski pobjednik u hrvanju.

Danas ICSD u svom članstvu broji 109 nacionalnih sportskih saveza.

Misija ICSD-a je da se njeguju vrijednosti duha Olimpijskih igara gluhih gdje gluhi sportaši nastoje dosegnuti vrhunac na natjecanju prihvaćanjem mota *Per Ludos Aequalitas* (*Equality through sports* ili *Jednakost kroz sport*).

Broj sportaša na ljetnim i zimskim igrama bilježi velik porast u zadnjem desetljeću pa je tako na zadnjim 22. ljetnim olimpijskim igrama gluhih u Sofiji sudjelovalo 90 zemalja s ukupno 2862 sportaša u 20 sportova, a na zadnjim 16. zimskim igrama gluhih u Salt Lake Cityju su sudjelovale 23 zemlje članice s 298 sportaša u 5 sportova.

Sportaši se na Olimpijskim igrama gluhih natječu u **20 ljetnih** (atletika, badminton, biciklizam, bowling, hrvanje grčko-rimskim stilom, hrvanje slobodnim stilom, judo, karate, košarka, mountain bike, nogomet, odbojka, odbojka na pijesku, orijentacijsko trčanje, plivanje, rukomet, stolni tenis, streljaštvo, taekwondo i tenis) **i 5 zimskih sportova** (alpsko skijanje, curling, daskanje na snijegu, hokej na ledu i skijaško trčanje).

Gradovi domaćini svih dosadašnjih **ljetnih Olimpijskih igara gluhih**: Pariz (1924), Amsterdam (1928), Nürnberg (1931), London (1935), Stockholm (1939), Kopenhagen (1949), Bruxeless (1953), Milano (1957), Helsinki (1961), Washington D.C. (1965), Beograd (1969), Malmö (1973), Bukurešt (1977), Köln (1981), Los

Angeles (1985), Christchurch (1989), Sofija (1993), Kopenhagen (1997), Rim (2001), Melbourne (2005), Taipei (2009) i Sofija (2013).

Gradovi domaćini svih dosadašnjih **zimskih Olimpijskih igara gluhih**: Seefeld (1949), Oslo (1953), Oberammergau (1955), Montana-Vermala (1959), Åre (1963), Berchtesgaden (1967), Adelboden (1971), Lake Placid (1975), Méribel (1979), Madonna di Campiglio (1983), Oslo (1987), Banff (1991), Ylläs (1995), Davos (1999), Sundsvall (2003) i Salt Lake City (2007).

Iduće godine će se održati 17. zimske olimpijske igre u Rusiji, u gradu Khanty-Mansiysk gdje će pokazni sportovi biti biatlon i šah. Iduće ljetne olimpijske igre, odnosno 23. ljetne olimpijske igre održat će se 2017. godine u Ankari.

3. SPORT GLUHIH U HRVATSKOJ

3.1. Povijest sporta gluhih u Hrvatskoj

Hrvatski športski savez gluhih (Croatian Deaf Sports Association – HŠSG) osnovan je 29. 2. 1992. godine kao nacionalni sportski savez koji okuplja sportske klubove i sportska društva gluhih osoba s područja cijele Republike Hrvatske. Sport gluhih prvi se put organizirano pojavio 1925. godine u Zagrebu pod imenom „Dobrotvor“ i razvijao se s vremenom u raznim sportskim disciplinama.

Odluka Izvršnog odbora CISS-a (Berlin, 26.-27. 6. 1992) da se primi Hrvatska kao samostalna članica u redovno članstvo CISS-a s punopravnim sudjelovanjem na svim međunarodnim sportskim događanjima, konačno je potvrđena 24. 7. 1993. godine.

Razlozi za osnivanje nacionalnog sportskog saveza u okvirima svjetskog sporta gluhih bile su obveze gluhih sportaša Hrvatske prema CISS-u i Statutu Međunarodnog odbora za šah gluhih (International Committee of Silent Chess – ICSC). ICSC je osnovan 14. 8. 1949. godine u Kopenhagenu i direktan je član Svjetske šahovske organizacije (Fédération Internationale des Échecs - F.I.D.E). ICSC je 2012. godine promijenio svoje ime u International Chess Committee of the Deaf (ICCD). U okvirima europskog sporta to su bile obveze prema Europskoj sportskoj organizaciji gluhih (European Deaf Sports Organization – EDSO). EDSO je osnovan 7. 7. 1983. godine u Antibesu i član je ICSD-a.

3.2. Organizacija sporta gluhih u Hrvatskoj

HŠSG krovna je organizacija koja skrbi i upravlja sportom gluhih u Hrvatskoj i član je brojnih međunarodnih i hrvatskih organizacija kao što su ICSD, EDSO, ICCD i Hrvatski olimpijski odbor (HOO). Funkciju predsjednika HŠSG-a obnaša

g. Marijo Lušić, bivši reprezentativac Jugoslavije i Hrvatske te višestruki olimpijski pobjednik u rukometu.

U HŠSG je učlanjeno 21 sportsko društvo, županijski i sportski savez gluhih s preko 60 sportskih klubova u različitim sportovima (badminton, curling, hrvanje, košarka, kuglanje, mali nogomet, nogomet, odbojka na pijesku, orijentacijsko trčanje, pikado, plivanje, rukomet, skijanje, stolni tenis, streljaštvo, šah i tenis). Državna prvenstva gluhih održavaju se u 8 sportova, a to su badminton, kuglanje, mali nogomet, odbojka na pijesku, pikado, rukomet za veterane, streljaštvo i šah.

Hrvatski gluhi sportaši sudjelovali su u brojnim sportovima na šest ljetnih i jednim zimskim Olimpijskim igrama gluhih od osamostaljenja Republike Hrvatske (tablica 1).

Tablica 1. Sudjelovanje hrvatskih sportaša na Olimpijskim igrama gluhih

HRVATSKI SPORTAŠI NA OLIMPIJSKIM IGRAMA GLUHIH			
Mjesto	Godina	Broj sportaša	Sportovi
Sofija	1993.	17	Rukomet i stolni tenis
Kopenhagen	1997.	14	Rukomet
Rim	2001.	54	Badminton, hrvanje grčko-rimskim stilom, nogomet, rukomet, stolni tenis i streljaštvo
Melbourne	2005.	19	Hrvanje grčko-rimskim stilom, rukomet i streljaštvo
Salt Lake City	2007.	6	Alpsko skijanje i curling
Taipei	2009.	27	Hrvanje grčko-rimskim stilom, hrvanje slobodnim stilom, rukomet, stolni tenis i streljaštvo
Sofija	2013.	35	Atletika, plivanje, rukomet, stolni tenis i streljaštvo

Gluhi su sportaši dali značajni doprinos ugledu Republike Hrvatske kroz ostvarivanje brojnih uspjeha na velikim službenim natjecanjima, kao što su ljetne i zimske Olimpijske igre gluhih te Svjetska prvenstva gluhih u različitim sportovima. Najznačajnije uspjehe u okvirima svjetskog sporta gluhih postigli su rukometaši i šahisti koji su zajedno osvojili 5 zlatnih medalja (tablica 2 i tablica 3).

Tablica 2. Medalje hrvatskih sportaša na Svjetskim seniorskim prvenstvima gluhih u različitim sportovima

SVJETSKA SENIORSKA PRVENSTVA GLUHIH			
St. Gallen	2008.	1. svjetsko pojedinačno prvenstvo u šahu za gluhoslijepe	Bronca (M)
Estoril	2010.	16. svjetsko ekipno prvenstvo u šahu za gluhe (Šahovska olimpijada)	Zlato (M)
Bern	2013.	2. svjetsko prvenstvo gluhih u curlingu	Bronca (Ž)
Nesselwang	2013.	1. svjetsko prvenstvo u skijanju za gluhe	4 srebra (Ž) Bronca (Ž)

Tablica 3. Medalje hrvatskih sportaša na Olimpijskim igrama gluhih

LJETNE OLIMPIJSKE IGRE GLUHIH			
Sofija	1993.	Rukomet	Bronca (M)
Kopenhagen	1997.	Rukomet	Srebro (M)
Rim	2001.	Rukomet	Zlato (M)
Melbourne	2005.	Rukomet	Zlato (M)
Taipei	2009.	Rukomet	Zlato (M)
Sofija	2013.	Rukomet Streljaštvo	Zlato (M) Srebro (Ž)
ZIMSKO OLIMPIJSKE IGRE GLUHIH			
Salt Lake City	2007	Skijanje	Bronca (Ž)

4. ZAKLJUČAK

Brojni uspjesi hrvatskih gluhih sportaša na međunarodnoj sceni i najvećim sportskim manifestacijama, poput Olimpijskih igara gluhih i Svjetskih prvenstava za gluhe, zaslužuju pozornost i osviještenost javnosti i struke o sportu gluhih. Izjednačenost zdravih sportaša, paraolimpijaca i gluhih sportaša u segmentu međunarodnog priznanja, masovnosti sporta, vrijednosti postignutih rezultata, dodjele državnih nagrada, naknada za sportsku izvrsnost i drugog stavlja naglasak na ravnopravnost zdravih sportaša i sportaša s invaliditetom. Ukupnost svih znanja o postojanju i mogućnostima uključivanja u različite sfere sportskog okruženja omogućit će djeci i mladeži da, bez obzira na stupanj i vrstu invaliditeta, zadovolje svoje osnovne potrebe i pravo na bavljenje kineziološkom aktivnošću te da tako dobiju najviše iz široke palete dobrobiti koja proizlazi iz jedne takve aktivnosti.

5. LITERATURA

Korišteni elektronički izvori:

1. <http://hssg.hr/>
2. http://hssg.hr/images/stories/stari_bilten_hssg/pos_broj1.pdf
3. <http://www.deaflympics.com/>
4. <http://www.webalice.it/michess/icsc.htm>